

## Motion till riksdagen 2021/22:4317

av **Kristina Axén Olin m.fl. (M)**

# med anledning av prop. 2021/22:45 Ökade möjligheter att stänga skolor med allvarliga brister

---

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av stärkt uppdrag för Skolinspektionen genom fler inspektioner och fler oanmälda inspektioner för att åstadkomma en effektivare tillsyn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpning av reglerna för tillfälligt verksamhetsförbud och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpning av domstolens möjligheter att inhibera Skolinspektionens beslut och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verksamhetsförbud ska följa den enskilda individen som huvudman, rektor eller styrelseledamot och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förtydligande av tvåårsregeln och tillkännager detta för regeringen.

## Motivering

Från Moderaternas sida vill vi framhålla att vi under alliansregeringen tog fram nuvarande lagstiftning som reglerar Skolinspektionens möjligheter att stänga skolor. Syftet från lagstiftarens sida var att se till att inga skolor med allvarliga missförhållanden kan fortsätta sin verksamhet. Lagen skärptes 2019 med skärpt ägarprövning för huvudmän för att bredda Skolinspektionens möjligheter att beakta huvudmännens lämplighet för att driva skolor. Vi konstaterar att det i dag finns bra verktyg för Skolinspektionen att agera mot upprepade brister men mot bakgrund av den senaste

debatten om extrema religiösa friskolor anser vi att det finns anledning att skärpa reglerna ytterligare.

Vi välkomnar förslagen i propositionen ”Ökade möjligheter att stänga skolor med allvarliga brister”. Vi konstaterar att det under lång tid funnits en bred majoritet för att ytterligare strama till regelverken och gå till botten med de upprepade fall av missförhållanden som förekommer i vissa skolor, som trots dokumentation kan fortsätta att bedrivas. Vi beklagar därför att regeringen inte valt att tidigare lägga fram förslag om skärpt lagstiftning inom detta område eller att de tydligare undersökt eventuella brister i efterlevnaden av nuvarande lagstiftning. Vi menar att det här finns en rad frågetecken kring hur Skolinspektionen implementerar den lagstiftning som redan finns.

Skolinspektionens uppföljning av att skolhuvudmännen åtgärdar påtalade brister måste förbättras. Skriftlig återrapportering från huvudmän som fått anmärkning på sin verksamhet ska användas i mycket restriktiv omfattning och aldrig godtas för brister där huvudman underlåter att följa skollagen. Skolinspektionen behöver få ett stärkt uppdrag för att göra ytterligare, oanmälda, besök i skolverksamheter för att kontrollera att skolhuvudmannen gjort rättelse på det sätt som Skolinspektionen krävt i sina förelägganden. Med fler fysiska återbesök för att kontrollera att påtalade brister faktiskt är åtgärdade, finns större chanser att eleverna inte drabbas av återkommande kvalitetsbrister. Vi menar också att Skolinspektionen borde använda sig av möjligheten att byta ut skolledningen på en skola som antingen får tillfälligt verksamhetsförbud, verksamhetsförbud eller indraget tillstånd.

Vi välkomnar att en ny grund för stängning av skolor införs genom möjlighet för tillsynsmyndighet att utfärda ”verksamhetsförbud” i 26 kap. 16 § som kompletterar nuvarande bestämmelser om återkallelse av godkännande samt tillfälligt verksamhetsförbud.

Reglerna om ”tillfälligt verksamhetsförbud” finns i 26:18. Enligt dessa kan Skolinspektionen besluta att stänga en friskola omedelbart om det t.ex. föreligger allvarlig risk för elevernas hälsa. Ett sådant beslut betyder alltså att skolan stängs med omedelbar verkan utan att tillståndet har återkallats.

26:18 regeringens förslag:

Om det är sannolikt att ett beslut om ingripande enligt 13, 15, 16 a, 16 b eller 17 § kommer att fattas, och beslutet inte kan avvaktas med hänsyn till allvarlig risk för barnens eller elevernas hälsa eller säkerhet eller av någon annan särskild anledning, får tillsynsmyndigheten förbjuda huvudmannen att tills vidare, helt eller delvis, driva verksamheten vidare.

Beslut enligt första stycket gäller omedelbart, om inte annat beslutas och får gälla i högst sex månader.

26:18 förslag ny lydelse:

Om det är sannolikt att ett beslut om ingripande enligt 13, 15, 16 a, 16 b eller 17 § kommer att fattas, och beslutet inte kan avvaktas med hänsyn till risk för barnens eller elevernas hälsa eller säkerhet eller av någon annan särskild anledning, får tillsynsmyndigheten förbjuda huvudmannen att tills vidare, helt eller delvis, driva verksamheten vidare.

Beslut enligt första stycket gäller omedelbart och får gälla högst tolv månader.

Ovanstående förändring av 26:18 skulle ge Skolinspektionen möjlighet att besluta om tillfälliga verksamhetsförbud oftare och under längre tid.

För att nya regler för Skolinspektionen ska få verklig effekt måste dessa kompletteras med strängare lagstiftning när det gäller domstolens möjligheter att inhibera besluten. Vi menar att domstolens möjligheter att i dag inhibera Skolinspektionens

beslut inte tillräckligt beaktar konsekvenserna för eleverna i en verksamhet där grava missförhållanden råder samt inte heller risken för att offentliga medel förskingras då en verksamhet fått indraget tillstånd på dessa grunder.

Förslag till ny paragraf i skollagen, att införas direkt efter 28 kap. 2 §:

När en domstol enligt 28 § i förvaltningsprocesslagen (1971:291) tar ställning till om ett beslut som fattats med stöd av 26 kap. 13, 15, 16 a, 16 b, 17 eller 18 § om att denna lag tills vidare inte ska gälla ska domstolen särskilt beakta risken för att barn och elever far illa för det fall verksamheten fortsätter samt risken för fortsatt ekonomisk misskötsel från huvudmannens sida eller risk för att offentliga medel inte går till den utbildningsverksamhet som beslutet om godkännande avser.

I dag saknas lagstöd för kommuner att begära tillbaka utbetald skolschablon, s.k. skolpeng. Det är oacceptabelt att när en huvudman blivit dömd för ekonomisk brottslighet kan inte kommunen kräva återbetalning av utbetald skolpeng. Vi föreslår att skollagen ändras så att detta blir möjligt. Vi vill uppdraga åt regeringen att utreda införandet av en lag som möjliggör för kommunerna att kräva tillbaka utbetald skolpeng eller schablon när huvudmän blivit dömda för ekonomisk brottslighet.

I dag finns det inget som hindrar att en enskild som har fått ett godkännande återkallat ansöker om ett nytt godkännande för att driva en verksamhet. Vi menar att lagtexten här bör skärpas så att en huvudman som tidigare drivit en verksamhet vars godkännande har återkallats på följande grunder: om verksamheten bedrivits olagligen, om ansvarig myndighet funnit allvarliga brister i verksamheten eller om huvudmannen bedömts olämplig i enlighet med reglerna för ägar- och ledningsprövning, inte ska kunna ansöka om ett nytt tillstånd.

I propositionen tas även den s.k. tvåårsregeln upp, dvs. att en fristående förskola eller skola måste starta verksamheten inom två år, annars återkallar Skolinspektionen godkännandet. I förslaget anges följande: ”Skolinspektionen respektive kommunen ska få avstå från att återkalla ett godkännande om det finns särskilda skäl för den enskilde huvudmannen att överskrida ovan nämnda tidsgränser.” När en fristående förskola eller skola ansöker om godkännande ska också anges hur lokalfrågan ska lösas, om skolan ska hyra lokal ska en trolig hyresvärd anges och om skola ska bygga lokalen krävs vanligen bygglov och ibland ändring av detaljplan hos kommunen.

Det här är frågor vars tidsomfattning den fristående skolan inte alltid förfogar över. Om ett bygglov överklagas eller detaljplaneändring krävs eller om en tilltänkt hyresvärd i sista minuten drar sig ur, kan en fristående skolhuvudman inte alltid garantera en skolstart inom två år. I förslaget anges att Skolinspektionen eller kommunen (när det gäller fristående förskola) får avstå från att återkalla ett godkännande om det finns särskilda skäl. Med tanke på de kostnader som riskerar uppstå för både huvudmän och myndigheter bör texten förtydligas. Vi anser att förslaget i stället ska formuleras som följer:

Skolinspektionen respektive kommunen ska avstå från att återkalla ett godkännande om det finns särskilda skäl som den enskilde huvudmannen inte kan rå över, att överskrida ovan nämnda tidsgränser. Ett sådant överskridande får dock högst omfatta tre år från det att Skolinspektionen respektive kommunen beslutat om godkännandet.

*Lars Püss (M)*

*Marie-Louise Hänel Sandström (M)*

*Noria Manouchi (M)*